

לישועתך קויתי

על שולחנו של הגאון המקובל
 איש האלקים הרב שמשון חיים בן הרב נחמן מיכאל נחמני ז"ע
 מחבר הספרים הקדושים זרע שמשון ותולדות שמשון

פרשת מקץ תשפ"ב | גליון מס' 321

ד. במה שאמר, 'הלא נחש ינחש איש אשר כמני'.
 למה לא החזיק בלשון פשוטה, הלא נחש אנחש
 אני בו.

ה. בלשון הילקוט (כי תשא רמז שפו), שאמר
 הקדוש ברוך הוא לשכטים, 'אתם מכרתם בנה של
 רחל...' מדוע הדגיש 'בנה של רחל' ולא אמר, 'אתם
 מכרתם את יוסף', או 'אתם מכרתם את אחיכם'.

ויש לפרש בדרך מחודשת, כי יוסף התכוון לרמוז
 להם כאן, על עניין נוסף. והוא, כי הלא שורש
 שנאת האחים ליוסף, היתה קנאתם בו, בשל
 כתונת הפסים, שעשה לו אביהם. על עצם הקנאה
 טען יוסף כלפיהם, 'הרעתם אשר עשיתם. למה
 שלמתם רעה תחת טובה' - היינו תחת טובתה של
 רחל אמי.

'אמי הלא מסרה לאמכם לאה, את הסימנים שנתן
 לה יעקב. אמי לא נהגה קנאה באמכם, אלא
 אדרבה הכניסה צרתה אל תוך ביתה. ומדוע איפה,
 שלמתם לה רעה תחת טובה, כאשר קנאתם בבנה
 עד כדי מכירתו לישמעאלים'.

זהו גם המכוון בדברים, 'אתם מכרתם בנה של
 רחל...' כי הטענה היא בייחוד, על כך שגמלו עם
 רחל רעה תחת טובה ומכרו את בנה.

עוד טען כנגדם, 'הלוא זה אשר ישתה אדני בו'.
 באומרו אדני, רמז כלפי יעקב אבינו, וזה רומז
 כלפי יוסף. ונתכוון לרמוז לחביבות היתירה
 שהיתה ליוסף אצל אביו, כמו הגביע שחביב על
 משנה למלך מצרים לשתות רק בו. שהלא כל
 הטורח שטרח יעקב אצל לבן, לא היה אלא עבור
 זה, עבור יוסף. שכיון שגולד יוסף, אמר יעקב
 ללבן (לעיל ל, כה), 'שלחני ואלכה אל מקומי
 ולארציי'. ואם כן, איך גרמתם לאביכם, צער גדול
 כל כך, ליטול ממנו את בנו חביבו.

ויצו יוסף וימלאו את כליהם בר ולהשיב כספיהם
 איש אל שקו... ויעש להם כן. (בראשית מז, כה)

הנה על פי דקדוק הלשון, היה לו לומר את כל
 הפסוק, בלשון ציווי ונסתר: ויצו יוסף למלא
 כליהם בר. וכמו שסיים, ולהשיב כספיהם.

ויש לבאר השינוי, כי יוסף רצה שהשבת הכספים
 אל שקי אחיו, תיעשה בדרך סוד, ללא ידיעת
 רבים. זאת, בשונה ממילוי שקי התבואה שנרכשה
 על ידם, אשר נעשתה בגלוי, על ידי הפקידים
 הממונים על כך.

לכן, בתחילה ציווה 'וימלאו את כליהם בר', ברבים
 וללא כל הסתרה. ולאחר מכן הוסיף, 'ולהשיב
 כספיהם' בלשון נסתר, שיעשה הדבר בדרך סוד.
 וראיה לדבר, מסיום הפסוק. שכתב 'ויעש להם כן',
 בלשון יחיד.

(זרע שמשון מקץ, מאמר יב)

למה שלמתם רעה תחת טובה. הלוא זה אשר ישתה
 אדני בו והוא נחש ינחש בו הרעתם אשר עשיתם...
 מה המעשה הזה אשר עשיתם הלוא ידעתם כי נחש
 ינחש איש אשר כמני. (בראשית מז, ה, טו)

בפסוקים אלו יש לדקדק כדלהלן:

א. מדוע כשגער השליח בשכטים, לא הזכיר כלל
 את עניין הגביע. היה לו לשליח לומר, הרעתם
 אשר עשיתם בגנוב הגביע. הלוא זה אשר ישתה
 אדני בו.

ב. מה פשר הכפילות, 'נחש ינחש בו'.

ג. במאמר יוסף, 'מה המעשה הזה אשר עשיתם'.
 מדוע הוסיף את תיבת 'הזה', שמשמע כאילו והיה
 מעשה נוסף שאינו ראוי.

ועוד, 'והוא נחש ינחש בו'. גם זה נאמר כלפי יעקב. כי שתי סימנים טובים היו לו ליעקב. האחד, שהיה סימן בידו, כי אם לא ימות אחד מבניו בחייו, אות היא שאינו רואה פני גיהנום, (רש"י לעיל לז, לה). והשני, שהיה יודע כי יוסף הוא שטנו של עשיו, כדכתיב (עובדיה א, יח) 'והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש'. ובשל שני סימנים אלו, כל שכן שהיה לכם להיזהר, שלא ליטלם מאביכם ולגרומם לו, צער כפול ומכופל.

וכעת הוסיף עליהם, עוד שתי חשדות. האחד, שנחשדו להיות מרגלים. וחשד נוסף הכלול בחשד המרגלים, שנחשדו כמוסרים. כי זה מעשהו של מרגל, שמוסר ממון חבירו ביד האחר. ובאמת, דווקא חשדם יוסף במרגלים ומוסרים, כדי למדוד להם מידה כנגד מידה, עבור מה שמסרו אותו לידי הישמעאלים.

ועל זה אמרו ליוסף, נכונים ואמיתיים אנחנו, שאין אנו מרגלים העושים מעשיהם ברמאות. צדיקים אנחנו ולא מוסרים. טהורים אנחנו, שלא אכלנו אבר מן החי שמתמא. דכים אנחנו ושפלים, שלא גאה לבכנו על בני השפחות, לקוראם עבדים. קדושים אנחנו, שאין אנו חשודים על העריות.

~

ובתוספת ביאור, כי הנה בכואם לארץ מצרים, נכנסו בני יעקב בעשרה שערי העיר, כדי לבקש את יוסף ולפדותו בכל ממון שבעולם. וזו היתה הטענה אשר נתנה פתח ליוסף, לטעון בפניהם 'מרגלים אתם'. (ראה רש"י לעיל מב, ג ויב).

הוא אשר טענו בפניו עכשיו, נכונים אנחנו, שאין אנו מרגלים. כי לא נכנסנו בעשרה שערים, אלא בשביל למצוא את אחינו ולא כדי לרגל. ומכך שלא מצאנו אותו, מוכח עוד כי צדיקים אנחנו ולא מוסרים. כי מה שלא מצאנוהו, מלמד שאינו זכאי להיגאל ונמצא, כי מסירתו לידי הישמעאלים היתה כדין.

וכיון שכך, שראוי הוא להימסר בידי הישמעאלים, ממילא אגלאי מילתא למפרע, שהוא הוציא עלינו, דיבת חינם בפני אבינו. והאמת היא, כי טהורים אנחנו, מאיסור ומטומאת אבר מן החי. דכים אנחנו, שאין בנו חשש התנשאות על בני השפחות. וקדושים אנחנו, ללא כל חשד של עריות.

(זרע שמשון פרשת מקץ, מאמר טז)

ועוד, 'והוא נחש ינחש בו'. גם זה נאמר כלפי יעקב. כי שתי סימנים טובים היו לו ליעקב. האחד, שהיה סימן בידו, כי אם לא ימות אחד מבניו בחייו, אות היא שאינו רואה פני גיהנום, (רש"י לעיל לז, לה). והשני, שהיה יודע כי יוסף הוא שטנו של עשיו, כדכתיב (עובדיה א, יח) 'והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש'. ובשל שני סימנים אלו, כל שכן שהיה לכם להיזהר, שלא ליטלם מאביכם ולגרומם לו, צער כפול ומכופל.

וכן כשאמר יוסף לאחיו, 'הלוא נחש ינחש איש אשר כמני', היתה כוונתו אל אביו. וזהו מה שדייק לומר 'איש אשר כמני', משום שהיה זיו איקובנין של יעקב דומה לשלו, (ראה רש"י לעיל לז, ג).

עוד רמז להם בתוכחתו, 'הרעתם אשר עשיתם': 'הלא אף לעצמכם גרמתם רעה במכירת. כי עכשיו לא תוכלו לעמוד בפני עשיו'. וכדברי המדרש (עיני מדרש תנחומא, כי תצא י), שאם יבואו בני ישראל על עשיו, בשביל שרדף אחרי אחיו בחרב, יכול הוא להשיב להם, כי אף הם רדפו את אחיהם.

וכן מה שאמר, 'מה המעשה הזה אשר עשיתם', רמז להם שיש כאן עוד מעשה לא ראוי, היינו מעשה מכירתו, שעליה נסבה רמיזתה של התוכחה.

(על פי זרע שמשון פרשת מקץ, מאמר יז)

~ ~ ~

מה נדבר ומה נצטדק האלקים מצא את עון עבדיך. (בראשית מה, טו)

רב נחמן בר יצחק אמר, מה נדבר ומה נצטדק - נ'כונים אנחנו, צ'דיקים אנחנו, ט'טהורים אנחנו, ד'כים אנחנו, ק'דושים אנחנו. (סכת קה).

מה שהוכרח רב נחמן בר יצחק, לדרוש את הפסוק בדרך נוטריקון, היינו משום שהיתה קשה לו תיבת נצטדק. כי היה צריך לומר, ומה נצדק, בלא טי"ת. ועל כורחך, שבאה תיבה זו לדרשה. אלא שעדיין שומה עלינו להבין, מה ראו אז השבטים, לרמוז דווקא על חמשה דברים אלו.

ויש לומר, כי בקשו לרמוז בזה, על חמשה עלבונות שספגו מיוסף. כי יוסף הוציא עליהם דיבה לפני

חנוכה שמחה, שתזכו לכל הישועות!

להארות משוב וכן לקבלת העלון במייל lk0772027554@gmail.com